

10-LECIE INSTYTUTU SOCJOLOGII WYDZIAŁU HISTORYCZNO-SOCJOLOGICZNEGO UNIwersYTETU W BIAŁYMSTOKU

W roku 2008 obchodzimy święto 10-lecia funkcjonowania Instytutu Socjologii na Wydziale Historyczno-Socjologicznym Uniwersytetu w Białymstoku oraz równoległego uruchomienia socjologii jako magisterskiego kierunku studiów. Instytut Socjologii został powołany 1 czerwca 1998 roku na ówczesnym Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu w Białymstoku, a od 1 września 1999 roku funkcjonuje w strukturze Wydziału Historyczno-Socjologicznego. W listopadzie 1997 roku Instytut uzyskał prawo do prowadzenia socjologii jako magisterskiego kierunku studiów z terminem rozpoczęcia od roku akademickiego 1998/1999. Warto podkreślić, że socjologia jako kierunek studiów magisterskich powołana została niemal równoległe z utworzeniem Uniwersytetu w Białymstoku (1997 rok).

W roku akademickim 1998/99 na socjologię przyjęto pierwszych 67 studentów. Naszym zdaniem studia socjologiczne podejmowali najlepsi absolwenci szkół średnich głównie z miasta Białegostoku i północno-wschodniej Polski. Od początku studiów poprzez swoją aktywność naukową i organizacyjną na rzecz miasta i regionu także studenci współdecydowali o randze socjologii na Uniwersytecie w Białymstoku, w mieście i w regionie. Mieliśmy i mamy satysfakcję, że kierunek socjologiczny wybierają absolwenci, którzy studia traktują przede wszystkim jako etap intensywnego intelektualnego przygotowania do czekających ich zadań zawodowych, wzniosłe określając, zadań XXI wieku.

W czerwcu 2003 roku Instytut Socjologii opuścili pierwsi absolwenci. Obok wynikającego ze standardu ogólnego przygotowania socjologicznego, nasi absolwenci otrzymują przygotowanie specyficzne, szczególnie z zakresu socjologii pogranicza, społeczności lokalnych, teorii cywilizacji, religioznawstwa, ekologii społecznej w stopniu, który umożliwia im samodzielne rozwiązywanie zadań i problemów badawczych i społecznych ułożonych na peryferiach, na pograniczach, na stykach kultur i cywilizacji.

Od roku akademickiego 2007/2008 sukcesywnie wprowadzany jest dwustopniowy system kształcenia socjologicznego, to znaczy trzyletnie studia I stopnia (licencjackie) oraz dwuletnie studia II stopnia (magisterskie). Według stanu na 30 września 2008 roku na jednolitych studiach magisterskich (III, IV, i V rok studiów stacjonarnych i niestacjonarnych) studiuje ogółem 404 studentów, na studiach I stopnia (I i II rok studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych) – 265 studentów, na studiach II stopnia (I i II rok studiów stacjonarnych i niestacjonarnych) – 99 studentów. Łącznie w Instytucie Socjologii według danych z 30 września 2008 roku, czyli od początku roku akademickiego 2008/2009 studiuje 766 studentów.

Do 30 września 2008 roku socjologię na Uniwersytecie w Białymstoku ukończyło 556 absolwentów, w tym 369 na studiach stacjonarnych oraz 187 na studiach niestacjonarnych.

Pragnę podkreślić, że absolwenci socjologii są co najmniej dobrze lub bardzo dobrze przygotowani do samodzielnego podjęcia pracy zawodowej. Absolwenci są i będą przygotowani do samodzielnego rozwiązywania socjologicznych problemów badawczych oraz społecznych w instytucjach badawczych, naukowo-dydaktycznych, administracyjnych, ekonomicznych, w instytucjach służby społecznej. Uzyskują także podstawy ogólnej wiedzy humanistycznej. Przygotowani są do aktywnego życia w społeczeństwie demokratycznym, obywatelskim, do pracy i życia w postindustrialnym społeczeństwie rynkowym. Są także bardzo dobrze przygotowani metodologicznie do pracy zawodowej.

Powołanie kierunku socjologia przyczyniło się także do poszerzenia i utrwalenia specjalizacji naukowo-badawczej Uniwersytetu w Białymstoku w postaci badań nad szeroko rozumianą problematyką wschodnią, ze szczególnym uwzględnieniem wschodniego pogranicza Rzeczypospolitej.

Ważnym zadaniem socjologii na Uniwersytecie jest prowadzenie pracy organicznej w zakresie zainteresowania socjologią mieszkańców miasta i regionu, w kierunku rozwijania potrzeb badań socjologicznych jako ważnego składnika procesu upodmiotowienia mieszkańców, jako nieodłącznego składnika racjonalnego podejmowania wszelkich decyzji dotyczących społeczeństwa.

Instytut Socjologii utrzymuje szerokie kontakty ze środowiskiem lokalnym miasta i regionu w postaci badań, kształcenia, udziału w przygotowaniu różnych ekspertyz, w postaci czynnego udziału w życiu publicznym. Między innymi przeprowadziliśmy przynajmniej kilka bardzo poważnych badań na

zamówienie różnych instytucji miasta i regionu. Dotyczyły one między innymi: konfliktu wokół Puszczy Białowieskiej, Zielonych Płuc Polski w społecznej świadomości, dziennika regionalnego w społecznej świadomości, młodzieży Białegostoku wobec uzależnień i przemocy, kapitału społecznego miasta, kondycji rodziny w mieście, roli hipermarketów w mieście i innych. Nasze opinie są cenione i szanowane w lokalnym i regionalnym środowisku kulturowym. Uważam, że poprzez naszą działalność naukowo-badawczą oraz popularyzatorską przynajmniej dobrze zaznaczyliśmy obecność socjologii w regionie północno-wschodniej Polski.

W celu przybliżenia badań socjologicznych do potrzeb miasta i regionu powołano specjalistyczny ośrodek badawczy o charakterze socjologicznym, który stwarza bardziej dogodne warunki do prowadzenia zgodnie z oczekiwaniami badań socjologicznych o charakterze teoretycznym, eksperyzytalnym, wdrożeniowym. Jest nim Białostocki Ośrodek Badań i Inicjatyw Społecznych („BOBIS”). Dotychczasowa krótka działalność ośrodka wskazuje, że jest bardzo potrzebny szczególnie w zakresie poszukiwania odpowiedzi na pytania konkretne, o charakterze praktycznym. Swoją pracą także uzasadnia potrzebę socjologii w zakresie rozwiązywania konkretnych zagadnień praktycznych, wykazuje jej wszechstronną użyteczność w praktyce życia społecznego. Wraz z pojawieniem się kolejnych młodych adeptów socjologii ośrodek ulegnie przekształceniu w regionalne centrum badań społecznych.

Ukoronowaniem dotychczasowego rozwoju Instytutu Socjologii było nadanie w grudniu 2007 roku Wydziałowi Historyczno-Socjologicznemu Uniwersytetu w Białymstoku uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie socjologia. Cieszymy się z uzyskanego uprawnienia, a jego wymiar symboliczny łączymy z 10-leciem powołania Instytutu Socjologii.

Według stanu na 1 października 2008 roku w Instytucie Socjologii pracowało łącznie 48 pracowników, w tym 5 profesorów tytularnych, 8 doktorów habilitowanych, 19 doktorów oraz 16 magistrów.

Według stanu na 1 października 2008 roku struktura organizacyjna Instytutu Socjologii roku przedstawia się następująco:

1. Katedra Socjologii Ogólnej – ogółem 9 zatrudnionych, w tym 3 profesorów, 3 doktorów oraz 3 magistrów; Kierownik – prof. zw. dr hab. Andrzej Sadowski.

2. Katedra Religioznawstwa – ogółem 4 zatrudnionych, w tym 2 profesorów oraz 2 doktorów; Kierownik – dr hab. Kazimierz Kondrat, prof. UwB.
3. Katedra Filozofii – ogółem 7 zatrudnionych, w tym 1 profesor, 5 doktorów oraz 1 magister; Kierownik – dr hab. Małgorzata W. Kowalska, prof. UwB.
4. Zakład Antropologii Kulturowej – ogółem 4 zatrudnionych, w tym 3 doktorów; Kierownik – dr hab. Jan Poleszczuk, prof. UwB.
5. Zakład Komunikacji Społecznej – ogółem 4 zatrudnionych, w tym 1 profesor, 1 doktor oraz 2 magistrów; Kierownik – dr hab. Kazimierz Krzysztofek, prof. UwB.
6. Zakład Socjologii Struktur Społecznych – ogółem 7 zatrudnionych, w tym 2 profesorów, 1 doktor oraz 4 magistrów; Kierownik – prof. dr hab. Piotr Gliński.
7. Zakład Historii Społecznej – ogółem 3 pracowników, w tym 1 profesor, 1 doktor oraz 1 asystent; Kierownik – dr hab. Edmund Dmitrów, prof. UwB.
8. Zakład Socjologii Organizacji i Instytucji – ogółem 4 pracowników, w tym 1 profesor, 1 doktor oraz 2 magistrów; Kierownik – dr hab. Paweł J. Georgica, prof. UwB.
9. Zakład Współczesnego Społeczeństwa Polskiego – ogółem 4 pracowników, w tym 1 profesor, 2 doktorów oraz 1 magister; Kierownik – dr hab. Grzegorz Nowacki, prof. UwB.
10. Pracownia informatyczna – ogółem 2 pracowników, w tym 2 magistrów.
11. Biblioteka Wydziału Historyczno-Socjologicznego – 4 pracowników, w tym 1 starszy bibliotekarz ze stopniem naukowym doktora oraz 3 magistrów; Kierownik – dr Bożena Moss.

Od 1992 roku w Instytucie Socjologii wydawany jest Rocznik „Pogranicze. Studia Społeczne”, w którym odzwierciedlają się podstawowe kierunki badań pracowników naukowych Instytutu Socjologii oraz innych autorów zainteresowanych problematyką polskich i międzynarodowych pograniczy. Dotychczas (od 1992 do 2008 roku) ukazało się czternaście numerów, w których można znaleźć wiele interesujących, przeważnie oryginalnych, tekstów socjologicznych poświęconych nie tylko socjologii pogranicza, ale także socjologii narodu i grup etnicznych, socjologii regionalnej, socjologii religii, socjologii wsi i miasta, socjologii problemów społecznych, szeroko

rozumianej społeczno-kulturowej problematyce północno-wschodniej Polski.

Zakładam, że obok dotychczas realizowanych badań z zakresu socjologii pogranicza, czyli złożonej problematyki społecznej i kulturowej umiejscowionej na styku regionów, narodów, religii, cywilizacji, orientacja badawcza Instytutu Socjologii będzie usytuowana szerzej w obrębie socjologii narodu i grup etnicznych, socjologii regionu (pogranicza), socjologii historycznej obejmującej głównie badania nad pamięcią społeczną w wymiarze lokalnym, socjologii religii, socjologii ekonomicznej, rynku pracy, antropologii kulturowej oraz filozofii społecznej

W badaniach szczególna uwaga będzie skupiona na zgłębianiu procesów tworzenia się (konstruowania) społeczeństwa wielokulturowego. Obecnie wielkim wyzwaniem nie tylko dla Europy, ale dla całego cywilizowanego świata społecznego jest potrzeba, wręcz konieczność zbudowania społeczeństwa wielokulturowego. Jednocześnie warto podkreślić, że jak dotychczas w naukach społecznych, w socjologii występują zasadnicze braki w zakresie teorii wielokulturowości.

Uwzględniając nasze dotychczasowe doświadczenia, analizując skład zespołu socjologów w Białymstoku, ukształtowaną strukturę organizacyjną Instytutu oraz fascynujące obszary badawcze, pozwalam sobie wyrazić przekonanie, że socjologia w Białymstoku będzie nadal widocznym ogniwem naukowo-badawczym i dydaktycznym w strukturze socjologii w Polsce.

10 anniversary of the Institute of Sociology The Historical and Sociological Faculty, University of Białystok

Andrzej Sadowski

In the 2008 year we celebrate the 10 anniversary of the start of the sociology as the graduate's direction of the studies. The Institute of the Sociology became qualified 1 June 1998 the year on the Humanistic Faculty of the University of Białystok and from 1 September 1999 works in the structure of the Historical and Sociological Faculty. In November 1997 the Institute obtained the right to the lead of the sociology as the graduate's direction of studies with the time-limit of the beginning from the academic year 1998/1999. In December 2007 the Historical and Sociological Faculty received the authorizations to the graduation of the doctor of humanities, in the discipline the sociology. To 30 September 2008 the sociology on the University of Białystok finished 556 graduates. According to state per day 1 October 2008 in the Institute of the Sociology worked together 48 scientific workers, including 5 full professors, 8 doctors qualified as assistant professor, 19 doctors and 16 masters.